

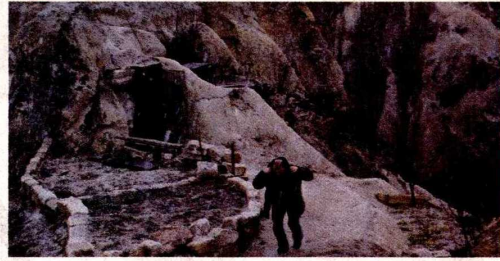
**CÜNEYT
CEBENOĞLU**

cuneytcebengol@birgun.net

Nuri Bilge Ceylan, "hadi saflara" tarzı bir slogan atmasa da taş atan çocuklara, onların düzene karşı duydukları öfkeye empatiyle yaklaşıyor, hatta onlarla saf tutuyor

'Kış Uykusu' sadece Nuri Bilge Ceylan'ın en politik filmi değil, sinemamızın da en politik filmlerinden biri. Ama politik bir mücadeleyi anlattığı için politik diye tanımlanan filmlerden değil "Kış Uykusu". Politikanın özüne damardan girdiği için politik bir film. Politikanın temelinde yatan dinamiğe yani mülk sahipleri ile mülksüzlerin ilişkilerine baktığı için politik. Ekonomiyle politikanın ilişkisinden anlamayan ama buna rağmen kendisini sosyalist diye tanımlayan ve başkalarının da öyle tanımlanan aydınların ülkesinde yaşıyoruz. O yüzden bu filmin politikliğini göremeyenler de çıkacaktır. Bir yandan da yumurta tokuşturur gibi yönetmenleri birbirine tokuşturmayı sevenler sah-

neye çıkıp, "ama Yılmaz Güney şöyle yapmıştı; Nuri Bilge, Zeki Demirkubuz'dan çalmıştı" falan gibi mesnetsiz iddialarda bulunacak, Ceylan'ı neredeyse düzenin sürmesinden tek başına sorumlu tutacaklardır. Nuri Bilge Ceylan "hadi saflara" tarzı bir slogan atmıyor filmlerinde. Hayatında da atmıyor, atmasını beklemek de abes. Slogan atmıyor ama taş atan çocuklara, onların düzene karşı duydukları öfkeye empatiyle yaklaşıyor, hatta onlarla saf tutuyor. "Kış Uykusu"nda katıksız acı ve öfkesine tanık olduğumuz küçük çocuk, filmin belki de içimizi acıtan tek karakteri. Diğerleri bir tür kış uykusundayken onuru ayakta olan bir tek o var. Bir de alkolle teslim olmuş eski madenci babası. Taş atan çocuk demişken, Cey-

lan'ın bir önceki filmi "BZA"da da bir çocuk babasının katil zanlısına, belki de gerçek babasına taş atıyordu. Aynı imgenin üst üste iki filmde de karşımıza çıkmasının bir anlamı olsa gerek. Nuri Bilge, Cannes'da aldığı ödülü gençlere adadı. Taş atan çocuk imgesi genç kuşağın isyanına verilen selamın ödülleri olmasa da, filmlerde zaten yerini aldığı gösteriyor.

Karanlık bir insanlık tablosu çiziyor "Kış Uykusu". Otel filmi denilen bir janr varsa, "Kış Uykusu" o janrın bir örneği. Paris'te Son Tango'un Paul'ü (Marlon Brando) gibi kendisine miras kalan bir otelde yaşar "Kış Uykusu'nun Aydın'ı (Haluk Bilginer). Ve Paul gibi yaşça kendisinden çok daha genç bir kadımla birlikte. Aydın bir rantidir; rant yani kira toplayarak yaşar. Eşitsizliğin tanrının hikmeti olduğuna inanmanın rahatlığı içinde haciz memurlarını salar kracıların üstüne. O memurlar, polislerin de yardımıyla, televizyon, buzdolabı ne varsa alırlar yoksulların evlerinden, dirençleri de çocuklarının önünde dönerler.

Aydın ise kracılarını tanımaz bile. Odasından Anadolu kentlerinin estetik yoksunluğu üzerine, imamların nasıl janti giymeleri gerektiği üzerine ahkâm kesen yazılar yazar. "Uzak"taki kentli fotoğrafçının, kasabalı yeğenin ayakkabılarından tiksinişi benzeri, o da imamın çamurlu ayakkabılarından tiksindir. Zenginler, yoksullardan nefret eder. Sömürür ve nefret eder. Nefret etmezlerse sömüremezler çünkü.

Ama insanlık iyiler ve kötüler diye net çizgilerle ayrılmamıştır.

Aydın'ın karsı Nihal (Melisa Sözen), bu ahlaksız düzenin parçası olmanın vicdan azabını hayır işleri yapmakla gidermeye çalışır. Aydın'ın kız kardeşi Necla (Demet Akbağ) zehrini yatığı kanapeden zerkeder abisinin ruhuna. Kahya Hidayet (Ayberk Pekcan) patronunu manipüle ederek düzenini sürdürür. Öğretmen Levent, içki sohbetlerinde mangalda kül bırak-

mayan bir narsisttir. Ve bütün bu insanlar arasında bir iktidar mücadelesi sürer gider.

Ceylan, hemen hemen bütün oyuncularından çok iyi performanslar almış. Görüntü yönetimi müthiş. "Kış Uykusu" yılın yerli/yabancı en iyi filmlerinden biri, sinema tarihinin de en önemli filmlerinden biri olarak yerini şimdiden aldı. Bütün bunları veri kabul ettikten sonra ilk izlemede beni az da olsa rahatsız eden şeylerden de söz edeyim. "Şey" sözcüğü ve şeyin türevleri aşırı fazla kullanılmış gibi geldi. Diyalogların doğalcı olduğu anlarda bol bol "şey" edilirken, teatral bölümlerde tutturaklı cümlelerin ardı ardına sıralanmasında bir uyumsuzluk hissettim. Film, epey uzun olmasına rağmen akıyor ve hakikaten de 2 saat daha uzun olsa yine izlenir. Ama tersi de sanki geçerli, daha kısa olsa film söyleyeceğini söylemiş olur,

karakterlerin nasıl insanlar olduğunu bize anlatırdı. Buna rağmen yine de eksiklik hissini olmasa da tuhaf. Necla ve Nihal'i daha iyi tanıyamaz mıydık? "The Misfits"i (John Huston) hatırlatan at

yalakama ve serbest bırakmayla ilgili bölüm bize ne anlatıyordu? Aydın, hayvanı niye serbest bıraktı?

Herkesin birbirine hesaplaştığı ama kendisiyle hesaplaşmadığı, hesaplaşıyorsa da diğerlerinin eline koz vermeden bunu yaptığı bir film "Kış Uykusu". Bana Karamazov Kardeşler'deki çocuğu hatırlatan (Kosmos'a da bir şekilde girmiş bulunan) isyankar ufaklık hiç konuşmasa da filmin bende en çok kalacak karakteri.

Aydın evinde eskiden oynadığı oyunların afişlerini bulunduruyor, kimi asılı kimi duvar dizine dibili. Bu afişlerden biri Sam Shepard'ın yazdığı "Aç Sınıfın Laneti"ne ait. Aydın belki de ezbere bildiği bu metinden hiçbir şey anlamamış bir aydın. Kafasına taş atan çocuklarla oynadığı oyunlar arasında bile ilişki kuramayan biri.

Film bize sanki şunu söylüyor: Buyrun, hesaplaşma sırası sizde.